

Sygn. akt II CSK 361/19

POSTANOWIENIE

Dnia 31 stycznia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

w sprawie z wniosku Skarbu Państwa - Prezydenta Miasta K.
przy uczestnictwie A. S., J. S., M. S., R. C., J. S. i Z. S.
o zasiedzenie,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 31 stycznia 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestników
od postanowienia Sądu Okręgowego w K.
z dnia 21 lutego 2019 r., sygn. akt II Ca (...),

- 1) odrzuca skargę kasacyjną;**
- 2) zasądza od uczestników na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 8100 (osiem tysięcy sto) zł tytułu zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 8 listopada 2016 r. Sąd Rejonowy w K. stwierdził, że Skarb Państwa nabył przez zasiedzenie udziały uczestników postępowania R. C., A. S., J. S., J. S., M. S. oraz Z. S. w prawie własności nieruchomości położonej w K. przy ul. G. z dniem 1 stycznia 1975 r.

Postanowieniem z dnia 21 lutego 2019 r. Sąd Okręgowy w K. zmienił - po ponownym rozpoznaniu sprawy - postanowienie Sądu Rejonowego w K. w ten tylko sposób, że ustalił datę nabycia przez zasiedzenie własności nieruchomości na dzień 1 września 1990 r.

W skardze kasacyjnej uczestnicy zarzucili wyłącznie naruszenie art. 121 pkt 4 w związku z art. 175 k.c. przez niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że bieg terminu zasiedzenia przeciwko uczestnikom nie był zawieszony do dnia 4 czerwca 1989 r. (a nie do dnia 1 września 1980 r.), podczas gdy uwarunkowania polityczne oraz pozycja poprzedników prawnych uczestników jednoznacznie wskazują, że do tego dnia nie mieli oni realnych szans na podjęcie skutecznych kroków prawnych polegających na przywróceniu posiadania nieruchomości będącej przedmiotem zasiedzenia.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną wnioskodawca domagał się jej odrzucenia, ewentualnie odmowy jej przyjęcia lub oddalenia, w każdym przypadku wnosząc o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Zgodnie z art. 398²⁰ zd. 2 k.p.c., nie można oprzeć skargi kasacyjnej od orzeczenia wydanego po ponownym rozpoznaniu sprawy na podstawach sprzecznych z wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy. Oznacza to, że wykładnią prawa dokonaną w sprawie przez Sąd Najwyższy jest związany nie tylko sąd, któremu została ona przekazana (art. 398²⁰ zd. 1 k.p.c.), ale także podmiot wnoszący skargę kasacyjną, a w konsekwencji - również Sąd Najwyższy rozpoznający taką skargę. Związanie to dotyczy wykładni prawa dokonanej w ramach rozpatrywania zarzutów kasacyjnych, a nie wszelkich poglądów prawnych, ocen dotyczących stanu faktycznego czy też wskazań co do dalszego postępowania (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2007 r., III CSK 141/07, niepubl., z dnia 6 maja 2009 r., II CSK 668/08, nie publ., z dnia 22 września 2011 r., V CSK 427/10, nie publ., z dnia 5 lipca 2012 r., IV CSK 23/12, z dnia 12 lipca 2012 r., I CSK 5/12, nie publ., z dnia 30 października 2013 r., V CSK 475/12, z dnia 26 marca 2014 r., V CSK 284/13, OSNC 2015, Nr 3, poz. 37, z dnia 24 kwietnia 2014 r., III CSK 319/13, nie publ., z dnia 7 kwietnia 2016 r., II CSK 230/15, OSNC-ZD 2017, Nr 4, poz. 60 i z dnia 12 września 2018 r., II CSK 658/17, nie publ.).

W postanowieniu z dnia 24 października 2018 r., II CSK 628/17 (nie publ.), uchylającym wydane w niniejszej sprawie, pierwotne postanowienie

Sądu Okręgowego w K. z dnia 14 czerwca 2017 r., Sąd Najwyższy, rozpoznając m.in. zarzut naruszenia art. 121 pkt 4 w związku z art. 175 k.c., wytknął Sądowi Okręgowemu nieuwzględnienie, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego przedstawione zostały „przekonujące argumenty”, zgodnie z którymi utworzenie, z dniem 1 września 1980 r., Naczelnego Sądu Administracyjnego umożliwiło poddanie kontroli sądowej legalności decyzji administracyjnych, w tym także decyzji wydanych przed tym dniem. Zwrócił też uwagę, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazano również, iż możliwość zastosowania art. 121 pkt 4 w związku z art. 175 k.c. wchodzi w rachubę wówczas, gdy zainteresowany wykaże, że w ramach dopuszczalnych przed 1989 r. środków prawnych rzeczywiście podejmował próby odzyskania nieruchomości przejętej przez Państwo na podstawie decyzji administracyjnej, uznanej następnie za nieważną i próby te nie były skuteczne, albo że ich niepodjęcie wynikało z uzasadnionego zagrożenia dla niego samego lub jego bliskich; samo ogólne powołanie się na ówczesną sytuację społeczno-polityczną nie jest wystarczające do uznania, że nastąpiło zawieszenie lub przerwanie biegu zasiedzenia. W tym kontekście zauważył, że z poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych nie wynika, aby w okresie po dniu 1 września 1980 r., ale także przed tym dniem, członkowie rodziny S. byli poddawani represjom lub choćby doświadczali ich uzasadnionej obawy, co realnie rzecz oceniając, mogło powstrzymać ich przed dochodzeniem zwrotu przedmiotowej nieruchomości, w której zamieszkiwali i którą zarządzało Państwo, szczególnie po dniu 1 września 1980 r. Ustalenia te wskazują także, że B. S. podejmował działania w celu uzyskania sądowego orzeczenia rehabilitującego go w związku z podpisaniem volkslisty oraz czynności mające na celu odzyskanie zajętego mienia, w znacznie trudniejszych dla obywateli, niż po dniu 1 września 1980 r., czasach, a mianowicie w latach pięćdziesiątych ubiegłego wieku, gdy wymagało to istotnie pewnej odwagi, co zdaje się przeczyć istnieniu po jego stronie obawy o bezpieczeństwo własne lub jego rodziny.

Wywody te nie pozostawiają żadnych wątpliwości, że stosownie do wiążącej – dokonanej w ramach rozpoznawania zarzutów kasacyjnych - wykładni art. 121 pkt 4 w związku z art. 175 k.c. dokonanej przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 24 października 2018 r., wprowadzenie z dniem 1 września 1980 r. kontroli

sądowej legalności decyzji administracyjnych co do zasady kończyło zawieszenie biegu zasiedzenia nieruchomości przejętej przez Państwo na podstawie decyzji administracyjnej, spowodowane „zawieszeniem wymiaru sprawiedliwości”, a wyjątek dotyczył tylko sytuacji, w których zainteresowany zdołał wykazać, że podejmował próby odzyskania nieruchomości z wykorzystaniem tego środka prawnego i próby te nie były skuteczne, albo że ich niepodjęcie wynikało z uzasadnionego zagrożenia dla niego samego lub jego bliskich.

Wywody skargi kasacyjnej, kwestionujące rozpoczęcie biegu zasiedzenia z dniem 1 września 1980 r. z odwołaniem do „uwarunkowań politycznych oraz pozycji poprzedników prawnych uczestników”, mających wskazywać, że do dnia 4 czerwca 1989 r. „nie mieli realnych szans na podjęcie skutecznych kroków prawnych polegających na przywróceniu posiadania nieruchomości będącej przedmiotem zasiedzenia”, a tym samym abstrahujące od kwestii faktycznego podejmowania takich prób albo ich niepodjęcia ze względu na ryzyko prześladowań, są wprost sprzeczne z wykładnią Sądu Najwyższego.

Skarga kasacyjna wniesiona od orzeczenia wydanego po ponownym rozpoznaniu sprawy, oparta wyłącznie na podstawach sprzecznych z wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy podlega odrzuceniu jako niedopuszczalna z innych przyczyn w rozumieniu art. 398⁶ § 2 k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2014 r., I CSK 270/13, nie publ. i z dnia 16 czerwca 2015 r., I CSK 864/14, nie publ.).

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji. O kosztach postępowania rozstrzygnięto na podstawie art. 520 § 3, art. 98 § 3 i art. 108 § 1 w związku z art. 391 § 1, art. 398²¹ i art. 13 § 2 k.p.c. Wysokość należnych Skarbowi Państwa-Prokuratorii Generalnej kosztów zastępstwa procesowego ustalono zgodnie z § 5 pkt 1 w zw. z § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie z 22 października 2015 r. (Dz. U. z 2015 r. poz. 1800 ze zm.).